КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ
ЖАНА ИЛИМ МИНИСТИРЛИГИ

БЕКИТИЛДИ
Кыргыз Республикасынын билим берүү жана илим министрлигинин
« 10 » май 2022 жыл
№863/1 буйругу менен
Каттоо № 8
Коду 200274

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КЕСИПТИК ОРТО БИЛИМ БЕРҮҮНҮН МАМЛЕКЕТТИК БИЛИМ БЕРҮҮ СТАНДАРТЫ

Адистиги: 050721 - «Дене тарбия»
Квалификациясы: Дене тарбия боюнча мугалим

Бишкек 2022 ж.

1-глава. Жалпы жоболор

1. Ушул Кыргыз Республикасынын кесиптик орто билим берүүсүнүн **050721 – "Дене тарбия"** адистиги боюнча мамлекеттик билим берүү стандарты (мындан ары – Мамлекеттик билим берүү стандарты) «Билим берүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына жана Кыргыз Республикасынын билим берүү жаатындагы башка ченемдик укуктук актыларына ылайык иштелип чыккан.
2. Ушул Мамлекеттик билим берүү стандартында төмөнкү түшүнүктөр пайдаланылат:

- **негизги кесиптик билим берүү программасы** - максаттарды, күтүлүүчү натыйжаларды, тийиштүү адистик боюнча билим берүү процессин ишке ашыруунун мазмунун жана уюштурулушун регламенттөөчүокуу-методикалык документтердин жыйындысы;
- **сабактардын цикли** - окутуунун, тарбиялоонун белгиленген максаттарына жана натыйжаларына карата белгилүү бир логикалык жыйынтыкка ээ болгон билим берүү программасынын бир бөлүгү же окуу сабактарынын жыйындысы;
- **модул** - окутуунун, тарбиялоонун белгиленген максаттарына жана натыйжаларына карата белгилүү бир логикалык жыйынтыкка ээ болгон окуу сабактарынын бөлүгү;
- **компетенция** - тийиштүү тармакта кесиптик иш менен алектенүү үчүн зарыл болгон жекече сапаттардын, билимдердин, ыктардын жана көндүмдөрдүндинамикалуу комбинациясы;
- **чегерим бирдик (кредит)** - негизги кесиптик билим берүү программасынын сыйымдуулугунун шарттуу өлчөмү;
- **окутуунун натыйжалары** - негизги билим берүү программасы/модулу боюнча окутуунун натыйжасында ээ болгон компетенциялар.
- **кесиптик стандарт** - кесиптик иштин конкреттүү түрүнүн чегинде анын мазмунуна жана сапатына карата талаптарды белгилөөчү, кызматкер кайсы иште болсо да, кайсы уюмда болсо да өзүнүн ордун татыктуу ээлеши үчүн кызматкерде болушу милдеттүү болгон квалификациянын сапаттык денгээлин баяндаган негиз түзүүчү документ.

Ушул Мамлекеттик билим берүү стандартын аткаруу уюштуруу-укуктук формасына жана ведомстволук тиешелүүлүгүнө карабастан, кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу бардык билим берүү мекемелери үчүн милдеттүү болуп саналат.

2-глава. Колдонуу жааты

3. Ушул Мамлекеттик билим берүү стандарты **050721 – "Дене тарбия"** адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүү программаларын ишке ашырууда милдеттүү болгон ченемдердин, эрежелердин жана талаптардын жыйындысын билдирет жана Кыргыз Республикасынын аймагында

лицензиясы жана аккредитациясы бар, уюштуруу-укуктук формасына карабастан кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу бардык билим берүү уюмдарынын уюштуруу-методикалык документтерди иштеп чыгуусу, кесиптик орто билим берүүсүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүүнүн сапатын баалоосу үчүн негиз болуп эсептелет.

4. **050721 – "Дене тарбия"** адистиги боюнча Мамлекеттик билим берүү стандартынын негизги колдонуучулары болуп төмөнкүлөр саналат:

- ушул адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү программаларын ишке ашырууга укуктуу билим берүүнүн уюмдарынын администрациясы жана педагогикалык курамы;
- ушул адистиктеги негизги билим берүү программасын өздөштүрүү боюнча өзүнүн окуу ишин натыйжалуу ишке ашыруу үчүн жооптуу студенттер;
- кесиптик иштин тийиштүү чөйрөсүндөгү адистердин жана иш берүүчүлөрдүн бирикмелери;
- Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органынын тапшырмасы боюнча негизги билим берүү программаларын иштеп чыгууну камсыз кылуучу окуу-методикалык бирикмелер жана кеңештер;
- кесиптик орто билим берүүнү каржылоону камсыз кылуучу билим берүү чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар;
- кесиптик орто билим берүү системасында мыйзамдардын сакталышын контролдоону камсыз кылуучу, кесиптик орто билим берүү чөйрөсүндө аккредитациялоочу жана сапатын контролдоочу билим берүү чөйрөсүндөгүыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар.
- акредитациялык агенттик билим берүү программаларын жана уюмдарын аккредитациялайт.

3-глава. Адистиктин жалпы мүнөздөмөсү

5. **050721 – "Дене тарбия"** адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүүсүнүн программасын өздөштүрүү формалары:

- күндүзгү;
- сырттан окуу;

6. Жалпы орто билим берүүнүн базасында күндүзгү окуу формасы боюнча кесиптик орто билим берүүнүн адистиги боюнча негизги билим берүү программасын өздөштүрүүнүн ченемдик мөөнөтү 1 жыл 10 айдан кем эмести түзөт.Ушул кесиптик билим берүү программасын негизги жалпы билим берүүнүн базасында ишке ашыруу учурунда өздөштүрүүнүн белгиленген ченемдик мөөнөтү 1 (бир) жылга узартылат.

7. Кесиптик орто билим берүү программасына интеграцияланган жалпы орто билим берүүнүн жалпы билим берүү программасын (10жана 11-класстар) ишке ашырууда жалпы орто билими жөнүндө документ (аттестат) берилбейт,

ал эми сабактар боюнча баалар кесиптик орто билим берүү жөнүндө документке (дипломго) коюлат.

8. Абитуриентте окууга тапшырууда төмөнкү документтердин бири болуусу тийиш:

- жалпы орто билими жөнүндө аттестат;
- негизги жалпы билими жөнүндө күбөлүк.

9. Күндүзгү-сырттан (кечки) жана сырттан окуу формалары боюнча, ошондой эле окутуунун ар түрдүү формалары айкалыштырылган жана аралыктан билим берүү технологиялары пайдаланылган учурда кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүү мөөнөтү кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан күндүзгү окуу формасында өздөштүрүүнүн белгиленген ченемдик мөөнөтүнө карата 6 айга узартылат.

Кесиптик орто билим берүүнүн программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюму кайра аттестациялоонун натыйжалары боюнча жогорку кесиптик билимге башка адистик боюнча орто кесиптик билимин окутуунун айрым дициплиналары (модулдары) жана (же) жекече практикасы боюнча окуунун натыйжаларын толук же жарым –жартылай кайра кредиттөөгө укуктуу.

Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларын өздөштүрүүнүн башка ченемдик мөөнөттөрү өзүнчө ченемдик укуктук акт менен бекитилет.

10. Күндүзгү окуу формасы боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программаларынын эмгек сыйымдуулугу 120дан кем эмес кредитти (зачеттук бирдикти) түзөт. Бир окуу семестринин эмгек сыйымдуулугу 30дан кем эмес кредитке (зачеттук бирдикке) барабар (окуу процесси эки семестрлик болуп уюштурулган учурда).

Бир кредит (зачеттук бирдик) студенттин окуу ишинин 30 саатына барабар (анын ичине аудиториялык, өз алдынча иши жана аттестациянын бардык түрлөрү кирет). Бир академиялык саат 40 мүнөттү түзөт.

Күндүзгү-сырттан (кечки) жана сырттан окуу формалары боюнча, ошондой эле окутуунун ар түрдүү формалары айкалыштырылган жана аралыктан билим берүү технологиялары пайдаланылган учурда негизги кесиптик билим берүү программасынын эмгек сыйымдуулугу окуу жылы үчүн 45тен кем эмес кредитти (зачеттук бирдикти) түзөт.

11. Инсанды окутуу жана тарбиялоо жаатында **050721 – “Дене тарбия”** адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын максаттары.

050721 – “Дене тарбия” адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын окутуу жаатындагы максаты болуп төмөнкүлөр саналат: бүтүрүүчүгө дене тарбия жана спорт сферасында ийгиликтүү иштөөгө, анын социалдык мобилдүүлүгүнө жана эмгек рыногундагы туруктуулугуна көмөктөшүүчү, универсалдык жана кесиптик компетенцияларга ээ болушуна мүмкүндүк берүүчү, кесиптик жактан профилдештирилген билим берүү.

050721 – “Дене тарбия” адистиги боюнча кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасынын инсанды тарбиялоо жаатындагы максаты болуп төмөнкүлөр саналат:

- турмушка даярдоо жана активдүү атуулдук позицияны калыптандыруу;
- максатка умтулгандыкка, тыкандыкка, эмгекчилдикке, жоопкерчиликке, атуулдукка, адамдар менен тил табыша билүүгө (коммуникативдүүлүккө), толеранттуулукка, жалпы маданиятты жогорулатууга, өзүн өзү өнүктүрүүгө тарбиялоо.

12. **050721 – “Дене тарбия”** адистиктин бүтүрүүчүлөрүнүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн тармагы төмөнкүлөрдү камтыйт**:**

- Балдар, өспүрүмдөр негизги билим берүү программаларын ишке ашырууда, жаштар жана балдар өспүрүмдөр кошумча билим берүүдө эс алуу жана ден-соолугун чыңдоодо, билим берүү мекемелеринде спорттук массалык жана спорттук иш чараларды уюштуруу үчүн дене тарбиясы.
- Спорттук мектептерде, спорт клубдарында жана менчиктин ар кандай түрлөрүндөгү уюмдарда машыктыруучулук ишмердүүлүк.

13. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердигинин объектилери.

Бүтүрүүчү даярдалып жаткан кесиптик иштин түрлөрү кызыкдар болгон иш берүүчүлөр менен бирдикте кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары тарабынан иштелип чыгуучу анын билим берүү программасынын мазмунун аныкташы керек.

14. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн түрлөрү болуп төмөнкөлөр эсептелет:

- Дене тарбияны жалпы негизги билим берүү программасы боюнча окутуу дене тарбия жаатында кошумча билим берүү программалары боюнча сабактардан тышкары ишти жана сабактарды уюштуруу жана өткөрүү ишмердиги;
- Спорттук мектептерде, спорт клубдарында жана менчиктин ар кандай түрлөрүндөгү уюмдарда машыктыруучулук ишмердүүлүк.

15. Бүтүрүүчүлөрдүн кесиптик ишмердүүлүгүнүн түрлөрүнө ылайык кесиптик милдеттери:

1. Дене тарбияны жалпы негизги билим берүү программасы боюнча окутуу

- Дене тарбиялык-спорттук сабактардын жүрүшүндө, дене тарбиянын каражаттарын колдонуп, окуучулардын инсандык жалпы маданиятын калыптандырууга көмөктөшүү, аларды жалпы адамзаттык баалуулуктар жана жашоонун сергек мүнөзү менен тааныштыруу;
- Машыгуучулардын курактык-жыныстык өзгөчөлүктөрүнө жараша окуу процессинин максатын жана милдеттерин аныктоо, коюлган милдеттерге ылайык окутуунун жана дене тарбиянын каражаттарын, методдорун тандап алуу;
- Балдардын өнүгүүсүн, окутулушунун жана тартиптүүлүгүн жетишилген деңгээлин талдоонун жана баалоонун негизинде бирдиктүү педагогикалык процессти пландоо жана жүзөгө ашыруу.

- Мектеп окуучуларын окутуунун жана тарбиялоонун коюлган максаттарына жетүүнү камсыздоо.
- Педагогдор мектеп окуучуларын үйрөткөн ыкмаларга жана көндүмдөргө ээ болууга жөндөмдүү

2. Дене тарбия жаатында кошумча билим берүү программалары боюнча сабактардан тышкары ишти жана сабактарды уюштуруу жана өткөрүү ишмердиги:

- Иликтеп-үйрөнүү негизинде баланын ким экендигин байкоого, аларды кыйынчылыктарды аныктоого жана аларга көмөк көрсөтүү;
- гуманисттик педагогикалык чөйрөнү түзүүнү камсыздоо;
- ата-энелер менен педагогикалык иш жүргүзүү;
- алардын калыптанышы жана өзүн-өзү тарбиялоо.

3. Спорттук мектептерде, спорт клубдарында жана менчиктин ар кандай түрлөрүндөгү уюмдарда машыктыруучулук ишмердүүлүк.

- Окуучуну спорттун тандап алган түрү менен машыктыруу учурунда анын инсандыгын калыптандырууга көмөктөшүү, жалпы адамзаттык баалуулуктарга жана жашоонун сергек мүнөзүнө, калыс спорттук атаандаштыктын моралдык принциптерине тарбиялоо;
- Спорттун тандалган түрү менен машыктыруу үчүн тандап алууда заманбап усулдук ыкманы колдонуу;
- Машыгуу процессинин максаттарын жана милдеттерин машыгуучулардын курактык-жыныстык өзгөчөлүктөрүнө жараша аныктоо;
- Коюлган милдеттерге шайкеш келген спорттук машыгуунун каражаттарын жана методдорун тандап алуу, индивиддин мүмкүнчүлүктөрүнө жараша, спорттук натыйжага жетүүгө багыт берүү менен жүктөмдүн өлчөмүн аныктоо;

16. Бүтүрүүчүнүн билимин улантуу мүмкүнчүлүктөрү:

Кесиптик орто билим берүүнүн **050721 – «Дене тарбия»** адистиги боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүргөн бүтүрүүчү төмөнкүлөргө даярдалды:

- жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программаларын өздөштүрүүгө;
- жогорку кесиптик билим берүүгө даярдоонун тийиштүү адистиги жана ага жакын багыттар боюнча тездетилген мөөнөттө жогорку кесиптик билим берүүнүн негизги билим берүү программаларын өздөштүрүүгө. (Адистиги: 532000 “Дене тарбия”. Багыты 530000 “Гуманитардык илимдер”).

4-глава. Негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруунун шарттарына карата жалпы талаптар

17. Кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары адистик боюнча негизги кесиптик билим берүү программасын өз алдынча иштеп чыгышат. Негизги кесиптик билим берүү

программасы эмгек рыногунун керектөөлөрүн эске алуу менен, адистик боюнча тийиштүү Мамлекеттик билим берүү стандартынын негизинде иштелип чыгат.

Кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюмдары негизги кесиптик билим берүү программасын илимдин, маданияттын, экономиканын, техниканын, технологиялардын жана социалдык чөйрөнүн өнүгүүсүн эске алуу менен, билим берүү сапатынын кепилдигин камсыз кылуу боюнча төмөнкүлөрдөн турган сунуштарга ылайык жыл сайын жаңылап турууга милдеттүү:

- бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын камсыз кылуу боюнча стратегияларды иштеп чыгуудан;
- билим берүү программаларын мезгил-мезгили менен рецензиялоого мониторинг жүргүзүүдөн;
- так макулдашылган критерийлердин негизинде студенттердин билимдеринин жана билгичтикеринин, бүтүрүүчүлөрдүн компетенцияларынын деңгээлин баалоонун объективдүү жол-жоболорун иштеп чыгуудан;
- окутуучулук курамдын сапатын жана компетенттүүлүгүн камсыз кылуудан;
- бардык ишке ашырылуучу билим берүү программаларын жетиштүү ресурстар менен камсыз кылуудан, аларды колдонуунун натыйжалуулугун контролдоодон, анын ичинде окуп жаткандарга сурамжылоо жүргүзүү жолу менен;
- өзүнүн ишин (стратегиясын) баалоо жана башка билим берүү уюмдары менен салыштыруу үчүн макулдашылган критерийлер боюнча өзүн-өзү изилдөөнү үзгүлтүксүз жүргүзүүдөн;
- коомчулукка өзүнүн ишинин натыйжалары, пландары, инновациялары жөнүндө маалымдоодон.
- Билим берүү чөйрөсүндөгү коопсуздуктар.

18. Студенттерди жана бүтүрүүчүлөрдү даярдоонун сапатын баалоо аларды учурдагы, орто аралык жана жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестациялоону камтышы керек.

Студенттерди учурдагы аттестациялоо кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму тарабынан белгиленген (педагогикалык кеңеш бекиткен) баалоонун модулдук-рейтингдик системасынын негизинде окуу семестринин ичинде жүргүзүлөт.

Студенттерди орто аралык аттестациялоо ар бир семестрдин аягында жүргүзүлөт жана бардык сабактар боюнча семестрдеги учурдагы аттестациялоонун жыйынтыктары боюнча **жыйынтык баалар (экзамендик баалар) коюлат.**

Бүтүрүүчүлөрдүн мамлекеттик жыйынтыктоо аттестациясы мамлекеттик аттестациялык тапшыруу төмөнкү түрлөрдөн турат.

– атайын дициплина боюнча жыйынтыктоо сынак;
– атайын адистик боюнча мамлекеттик жыйынтыктоо сынак.

Бүтүрүүчү аттестациянын жыйынтыгы менен окуу пландын негизинде баардык сабактары курс боюнча толук тапшырган студент сынакка киргизилет.

19. Негизги кесиптик билим берүү программасын иштеп чыгууда кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун бүтүрүүчүлөрдүн социалдык-инсандык компетенцияларын (мисалы, социалдык өз ара аракеттенүү компетенцияларын, өзүн-өзү уюштурууну жана системалык-иш мүнөзүндөгү өз алдынча башкарууну) түзүү мүмкүнчүлүктөрү аныкталышы керек. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму төмөнкүлөргө милдеттүү:

- өзүнүн социалдык-маданий чөйрөсүн түзүүгө;
- инсандын ар тараптуу өнүгүүсүүчүн зарыл болгон шарттарды түзүүгө;
- студенттик өз алдынча башкарууну өнүктүрүүнү, студенттердин коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышуусун кошкондо, окуу процессинин социалдык-тарбиялык компонентин өнүктүрүүго түрткү берүүгө.

20. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун негизги кесиптик билим берүү программасы **студенттин тандоосу боюнча сабактардын ар бир циклинин** элективдүү бөлүгүнүн үчтөн биринен кем эмес көлөмдө сабактарды камтуусу керек. Студенттин тандоосу боюнча сабактарды түзүүнүн тартибин кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун педагогикалык кеңеши белгилейт.

21. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму төмөнкүлөргө милдеттүү:

- студенттердин өзүнүн окуу программасын түзүүгө катышуусунун реалдуу мүмкүнчүлүгүн камсыз кылууга;
- негизги кесиптик билим берүү программасын түзүүдө студенттерди алардын укуктары жана милдеттери менен тааныштырууга;
- студенттер тандап алган сабактар алар үчүн милдеттүү болуп калаарын, ал эми алардын жалпы эмгек сыйымдуулугу окуу планында каралгандан кем болбошу керектигин түшүндүрүүгө.

22. Студенттер тандоосу боюнча окуу сабактарын өздөштүрүүгө бөлүнгөн окуу убактысынын көлөмүнүн чегинде негизги кесиптик билим берүү программасында каралган конкреттүү сабактарды тандап алууга укуктуу.

23. Студенттер кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюму негизги кесиптик билим берүү программасында каралган бардык тапшырмаларды белгиленген мөөнөттөрдө аткарууга милдеттүү.

24. Студенттер негизги кесиптик билим берүү программасын өздөштүрүүдө натыйжаларга жетишүү максатында студенттик өз алдынча башкарууну өнүктүрүүгө, коомдук уюмдардын, спорттук жана чыгармачылык клубдардын, илимий студенттик коомдордун ишине катышууга милдеттүү.

25. Студенттин окуу жүктөмүнүн максималдуу көлөмү анын аудиториялык жана аудиториядан тышкары (өз алдынча) окуу ишинин бардык түрлөрүн камтуу менен жумасына 45 саат болуп белгиленет.

Күндүзгү окуу формасындагыбир жумалык аудиториялык сабактардын көлөмү Мамлекеттик билим берүү стандарты менен аныкталат жана адистиктин өзгөчөлүгүн эске алуу менен, ар бир окуу сабагын үйрөнүүгө бөлүнгөн жалпы көлөмдүн 35% пайызынан ашпоосу керек.

26. Күндүзгү-сырттан (кечки) окуу формасында аудиториялык сабактардын көлөмү жумасына 16 сааттан кем болбошу керек.

27. Окуу жылындагы эс алуу убагынын жалпы көлөмү 10 жуманы, анын ичинде кыш мезгилинде 2 жумадан кем эмести түзүүсү керек.

5-глава. Негизги кесиптик билим берүү программасына карата талаптар

28. **050721 – "Дене тарбия"** адистиги боюнча бүтүрүүчү негизги кесиптик билим берүү программасынын максаттарына жана ушул Мамлекеттик билим берүү стандартынын 11 жана 15-пункттарында көрсөтүлгөн кесиптик иштин милдеттерине ылайык төмөнкү компетенцияларга ээ болушу керек:

а) Жалпы компетенциялар (ЖК):

ЖК1. Өз ишин уюштурууну, кесиптик милдеттерди аткаруу методун жана ыкмаларын тандоону, алардын натыйжалуулугун жана сапатын баалоону билет;

ЖК2. Стандарттык жана стандарттык эмес абалдарда чечим кабыл алат, маселелерди чечет, жоопкерчиликти жана демилгени көтөт;

ЖК3. Кесиптик милдеттерди натыйжалуу аткарат, кесиптик жана инсандык өнүгүү үчүн зарыл болгон маалыматтарды издейт, чечмелейт жана пайдалана алат;

ЖК4. Кесиптик ишинде маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонот;

ЖК5. Командада иштөөнү, кесиптештер, жетекчилер, кардарлар, окуучулар жана социалдык өнөктөштөр менен натыйжалуу баарлашууну билет;

ЖК6. Команда мүчөлөрүнүн (кол алдындагы) иши жана аларды иш орунда окутат, тапшырмаларды аткаруунун жыйынтыгы үчүн жоопкерчилик алат;

ЖК7. Жеке инсандык жана кесиптик өнүгүүсүн башкарат, кесиптик иште эмгек шарттарынын жана технологиялардын өзгөрүүсүнө адаптацияланат;

ЖК8. Чакан жамаат менен уюштуруу-башкаруу иштерине даяр, пикирлешет жана активдүү жарандык милдетин аткарат;

ЖК9. Заманбап билим берүү жана маалыматтык технологияларды колдонуу менен, жогорку өз алдынчалык менен жаңы билимдерди алуу;

ЖК10. Өзүнүн ишине баа берүү, өзүнүн ишинин натыйжасын жогорку өз алдынчалык менен баалоо;

б) кесиптик ишмердүүлүктүн негизги түрлөрүнө ылайык кесиптик компетенциялар:

1. Педагогикалык ишмердүүлүктө:

ПК1. Дене тарбия жана спорт тармагындагы окуу-тарбия процесстерин пландаштырууда жана уюштурууда алган билимдерин практикада колдонуу;
ПК2. Окугандардын инсандыгын калыптандырууга салым кошуу, жалпы адамзаттык баалуулуктарды жана сергек жашоо образын жайылтуу;
ПК3. Окуу процессинин иш планын түзү (календарлык пландар сабактын пландары).
ПК4. Окуучулардын физикалык жөндөмдүүлүктөрүн жана функционалдык абалын баалоо, окуучулардын жеке өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен алардын абалын оңдоо үчүн кыймыл аракетинин каражаттарын жана ыкмаларын адекваттуу тандоо;
ПК5. Мектепке чейинки, мектеп курагындагы балдар жана жалпы билим берүү мекемелериндеги башталгыч, орто, мектептен тышкаркы спорттук иштердин окуучулары менен мугалимдери менен дене тарбия сабагын өз алдынча өткөрүү;
ПК6.Тез кыймылдарын үйрөтүү;
ПК7. Окуу процессинде колдонулган каражаттардын жана методдордун натыйжалуулугун баалоо жана ага түзөтүүлөрдү киргизүү;
ПК8. Травмалардын алдын алуу жана биринчи медициналык жардам көрсөтүү боюнча иш-чараларды пландаштыруу жана ишке ашыруу
2. Машыктыруучулук ишкерликте:
ПК9. Балдардын жана жаштардын спорттун тандалган түрү менен алектенүүгө шыктандыруусун калыптандыруу , тартылгандарды таза спорттук мелдештин адеп-ахлактык принциптерине тарбиялоо;
ПК10. Дене тарбия жана спорт чөйрөсүндөгү иш-аракеттердин медициналык, биологиялык жана психологиялык негиздерин, спорттук даярдоо теориясынын келип чыгышын жана эволюциясын таануу;
ПК11. Убактылуу кармоочу жайларда ар кандай курактагы жана спорттук даярдык боюнча окуу жана мелдештик иш-чараларды пландаштырууда жана уюштурууда алган билимдерин практикада колдонуу;
ПК12. Балдар жана өспүрүмдөр спорту жана массалык категориядагы спортчулар менен конкреттүү иш-чаралардын оперативдүү жана перспективдүү пландарын жана программаларын иштеп чыгуу;
ПК13. Тандап алган спорттун түрүн машыктыруу залдарда өз алдынча машыгууларды өткөрүүдө, травмалардын алдын алуу иштерин жүргүзүүгө;
ПК14. Дене тарбия жана спорт тармагында эсеп жана отчеттук документтерди түзүү
ПК15. Дене тарбиянын ден соолукту чыңдоого, эмгекке жарамдуулугун сактоого, жигердүү узак өмүр сүрүүгө, балдарды жана жаштарды дене тарбия жана спортко тартууга тартылган адамдардын командасынын тийгизген таасири боюнча тарбиялык жана үгүттөө иштерин жүргүзүү, өздүк коммуникация ыкмаларын жана ар бири менен жекече иштөөдө колдоно билүү.
ПК16. Дене тарбия жана спорт чөйрөсүндө топтолгон руханий баалуулуктарды, патриоттуулукка тарбиялоого, девианттык жүрүм-турумдун алдын алууга, сергек жашоо образын калыптандырууга катышкандардын

инсандык өзгөчөлүктөрү жөнүндө алган билимдерин пайдалануу, дене тарбия жана спортту үзгүлтүксүз жүргүзүү зарылчылыгы.

30. Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасы төмөнкү окуу циклдерин үйрөнүүнү карайт:

Блок 1 Дициплиналар (модулдар)

1) жалпы гуманитардык цикл;
2) математикалык жана табигый илимдер циклы;
3) кесиптик цикл;
4) дене тарбия

Блок 2 " практика"

Блок 3" жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация".

Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасы ушул макетке тиркелген түзүмгө ылайык иштелип чыгат.

31. Сабактардын ар бир циклы базалык (милдеттүү) жана элективдик бөлүккө ээ болушу керек. Элективдүү бөлүк базалык бөлүктүн сабактарынын мазмуну менен аныкталуучу студенттердин билимдерин, билгичтиктерин жана көндүмдөрүн кеңейтүүгө жана тереңдетүүгө мүмкүндүк берет. Элективдүү бөлүк кесиптик орто окуу жайы тарабынан ишке ашырылуучу кесиптик билим берүү программасынын өзгөчөлүктөрүнө жараша белгиленет.

Милдеттүү бөлүктүн көлөмү мамлекеттик аттестациянын көлөмүн эсепке албаганда, негизги билим берүү программасынын жалпы көлөмүнүн 50% кем эмес болушу керек.

Орто кесиптик билим берүү мекемеси ден-соолугунун мүмкүнчүлүктөрү чектелүү адамдарды (өз арызы боюнча) кесиптик билим берүү программасы боюнча окутуу мүмкүнчүлүгүн берилиши керек, алардын психофизикалык өнүгүүсүнүн өзгөчөлүктөрүн, жеке мүмкүнчүлүктөрдүн өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен, эгерде зарыл болсо, өнүгүүдөгү кемчиликтерин коррекциялоого жана социалдык адаптациялоого, ден соолугуна байланыштуу карама-каршылыктарды камсыз кылуусу зарыл.

32. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу окутулуучу сабактын профилине ылайык келген базалык билими бар жана системалык түрдө илимий жана(же) илимий-методикалык иш менен алектенген педагогикалык кадрлар менен камсыздалышы керек.

Окумуштуулук даражасы жана/же наамы бар окутуучулардын жалпы санынын 10 % га жакынын акыркы 10 жылдан ашык мезгилде тиешелүү багыт боюнча тажрыйбаларга ээ болгон, алдыңкы жетекчи кызматтарда иштеген адистер алмаштыра алат.

Кесиптик циклдын окутуучулары даярдоонун тийиштүү адистиги/ багыты боюнча жогорку кесиптик билимге ээ болуулары керек.

33. Адистиктин негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашырууда негизги кесиптик билим берүү программасынын сабактарынын толук тизмеси боюнча түзүлүүчү маалыматтар базасын жана китепканафондун ар бир студенттин колдонуусу камсыз кылынышы керек. Кесиптик орто билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү

уюмунун **050721 – “Дене тарбия”** билим берүү программасы лабораториялык практикумдарды, практикалык сабактарды жана курстук иштерди (түзүлүүчү компетенцияларды эсепке алуу менен аныкталат) камтууга тийиш.

Негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруу үчүн зарыл болгон окуу адабияты жана/же электрондук адабият менен студенттердин камсыз болуусу бир студентке 0,5 экземплярдагы ченемге ылайык келиши керек, курстук, практикалык, лабораторлук иштерге 1 студентке 1 даана методикалык колдонмо. Окуу маалыматынын булактары заманбап талаптарга жооп берүүсү керек. Билим берүү процессинде мыйзам чыгаруу актылары, ченемдик документтер, кесиптик багыт берүүчү мезгилдүү басылмалардын материалдары пайдаланылышы керек.

Окуу китептери жана методикалык колдонмолор КОББ МББСтын талаптарына ылайык жумушчу программаларынын негизинде аныкталат. Окуу китептеринин ордуна лекциялардын, электрондук китептердин көбөйтүлгөн көчүрмөлөрүн колдонсо болот.

Окуу методикалык адабияттар төмөндөгүдөй болушу керек:

- гуманитардык жана социалдык-экономикалык дисциплиналардын колдонулган адабияты акыркы 5 жыл аралыгында чыгарылган.
- математика жана табигый илимдери, кесиптик дисциплиналардын колдонулган адабияты акыркы 10жыл аралыгында чыгарылган.

34. Кесиптик орто билим берүүнүн негизги кесиптик билим берүү программасын ишке ашыруучу билим берүү уюмунун **050721 – “Дене тарбия”** адистигинин окуу планында каралган лабораториялык, дисциплиналык жана дисциплиналар аралык даярдоонун, студенттерди практикалык даярдоонун бардык түрүн жүргүзүүнү камсыз кылган, колдонуудагы санитардык жана өрткө каршы эрежелер менен ченемдерге ылайык келген материалдык-техникалык базасы болушу керек. Окутуунун эки смендик болушу менен ар бир окуучуга 7кв.м кем эмес аянт туура келиши керек.

Кабинеттердин, лабораториялардын жана башка кааналардын болжолдуу тизмеги жана алардын жабдылышы:

а) жалпы билим берүү цикл үчүн:

- Кыргыз тили жана кыргыз адабияты (көрсөтмө куралдар, сөздүк);
- Орус тили жана орус адабияты (көрсөтмө куралдар, сөздүк);
- Чет тил (көрсөтмө куралдар, сөздүк, интернет кошулган жеке компьютер 1/1);
- Математика (көрсөтмө куралдар, проектор);
- Информатика (көрсөтмө куралдар, интернет кошулган жеке компьютер 1/1);
- Кыргызстандын тарыхы (көрсөтмө куралдар);
- Манастаануу (көрсөтмө куралдар, Манас бардык томдору);
- Тарых (көрсөтмө куралдар);
- География жана экология (көрсөтмө куралдар, дүйнөлүк карта);

- Физика (көрсөтмө куралдар, каражаттар);
- Химия (көрсөтмө куралдар, каражаттар);
- АЧД (көрсөтмө куралдар);
- Социалдык-экономикалык дисциплина (көрсөтмө куралдар);

б) кесиптик цикл үчүн:

- педагогика жана психология кабинети (көрсөтмө куралдар);
- физиология, анатомия жана гигиена (көрсөтмө куралдар);
- спорт зал, спорт аянтчасы;
- аэробика залы;
- бокс залы.

в) жалпы:

- китепкана, окуу залы, электрондук китепкана интернетке туташтырылган (1/1);
- жыйындар залы;
- ашкана;
- медпункт.
- г) спорттук инвентарлар жана универсалдуу инвентарлар (жалпы дене тарбия жана ар кандай спорт түрлөрү боюнча):
- гантелдер (1,2 кг ж.б.), гирялар (1,2 кг ж.б.);
- тренажерлор (бир операциялык же көп функциялуу);
- мушкердин комплекти (алмурут баштык, ригн, манекен ж.б.) спорттук жай бар болсо);
- килемчелер (маты) (ар түрдүү);
- обручтар, аркандар, эстафета таякчалары, экспандер;
- футболдук дарбаза (спорттук жай бар болсо);
- топ (баскетбол, волейбол, футбол, теннис, стол тенниси, гимнастика);
- тор жана стойка (волейбол, баскетбол, футбол, теннис);
- стол тенниси үчүн стол;
- баскетбол тактайы, баскетбол алкагы;
- стол тенниси, бадминтон же теннис үчүн ракеткалар;
- волан;
- үстөл оюндары (шашка, шахмат, тогуз коргоол ж.б.);
- аркандар (ар түрдүү);
- ышкырык, табло, секундомер, насос, старттык тапанча;
- желектер (ар түрдүү;
- пъедистал;
- мекеменин спорттук формасы;
- отургучтар, спорттук ат ж.б.

35. Бүтүрүүчүлөрдүн квалификациялык иштеринин мазмунуна, көлөмүнө жана түзүмүнө карата коюлуучу талаптар Кыргыз Республикасынын Министирлер Кабинети аныктай турган кесиптик орто билим берүүчү уюмунун бүтүрүүчүлөрүн мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациялоонун тартибин эске алуу менен кесиптик орто окуу жайы тарабынан аныкталат.

Тиркеме 1

Кесиптик орто билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү прогрммасынын түзүмү

Кесиптик орто билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү прогрммасынын түзүмү		**Негизги билим берүү программасынын жалпы эмгек сыйымдуулугу**				
		1жыл 10-ай	2жыл 6-ай	2 жыл 10-ай	3жыл 6- ай	3жыл 10-ай
Блок 1	I. Жалпы гуманитардык цикл II. Математикалык табигый илимдер циклы. III. Кесиптик цикл.	99	-	-	-	-
	Дене тарбия (жумасына 2 саат көрсөтүлгөн семестр боюнча)	3-5 семестр	-	-	-	-
Блок 2	Практика	15	-	-	-	-
Блок 3	Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация	6	-	-	-	-
Негизги билим берүү программасынын жалпы эмгек сыйымдуулугу		120	-	-	-	-

Тиркеме 2

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ ЖАНА ИЛИМ МИНИСТИРЛИГИ

Кесиптик орто билим берүүнүн болжолдуу окуу планы

Адистиги: 050721 – «Дене тарбия»

Квалификациясы: Дене тарбия жана спорт боюнча мугалим

Окуу мөөнөтү: 1 жыл 10 ай (11 класстын базасында).

№ п/п	Предметтердин аталышы	жалпы жүктөм		семестр боюнча бөлүнүшү			
		жалпы	саат боюнча	2 курс		3 курс	
				3 сем	4 сем	5 сем	6 сем
		кредит боюнча	жалпы	15-18 жума	15-18 жума	12-18 жума	9-18 жума
1	2	3	4	5	6	7	8
Базалык бөлүк		**15**	**450**				
1.1	Кыргыз тил жана адабияты	3	90		X		
1.2	Орус тили	2	60	X			
1.3	Чет тили	2	60	X			
1.4	Кыргызстан тарыхы	4	120		X		
1.5	Манастаануу	2	60	X			
1.6	Кыргызстандын географиясы	2	60		X		
Элективдик бөлүк-3 кредит							
1.7		**3**	**90**	**X**	**X**		
	Жалпы	**18**	**540**	**7**	**11**	**0**	**0**
Базалык бөлүк		**4**	**120**				
2.1	Кесиптик математика	2	60	X			
2.2	Информатика	2	60		X		
Элективдик бөлүк 2-кредит							
2.3		**2**	**60**	X			
	Жалпы	**6**	**180**	**4**	**2**	**0**	**0**
Базалык бөлүк		**60**					
3.1	Дене тарбиянын жана спорттун педагогикасы	4	120		X	X	
3.2	Дене тарбиянын жана спорттун психологиясы	2	60				X
3.3	Физиология Булчун ишмердиктин физиологиясы	5	150			X	X
3.4	Дене тарбиянын жана спорттун биохимисы	3	90	X			
3.5	Спорттук медицина	3	90				X
3.6	Анатомия жана спорттун морфологиясы	3	90	X			
3.7	Дене тарбия жана спорттун гигиенасы	2	60		X		
3.8	Дене тарбия жана спорттун тарыхы	2	60	X			
3.9	Дене маданиятынын усулу	5	150			X	X

3.10	Гимнастика	3	90	X			
3.11	Жеңил атлетика	3	90		X		
3.12	Спорт оюндары	3	90			X	
3.13	Тандап алган спорттун түрүнүн усулу	4	120			X	X
3.14	Спорттук машыгуунун негиздери	2	60		X		
3.15	Улуттук Спорттун түрү/ Кыймылдуу оюндар	2	60		X		
3.16	Биомеханика	2	60	X			
3.17	Спорт метрология	2	60		X		
3.18	Спорттук-педагогикалык машыгуу	10	300	X	X	X	X
	Жалпы 3.1	**60**	**1800**	**14**	**16**	**16**	**14**
3.2 Элективдик бөлүк		15	450	X	X	X	X
	Жалпы 3.2	**15**	**450**	**1**	**3**	**6**	**5**
	Жалпы 1-блок боюнча	**99**	**2970**	**27**	**28**	**23**	**20**
	Дене тарбия (*)			**X**	**X**	**X**	
	Окуу практика	2	60	**X**			
	Педагогикалык практика	7	210			X	
	Диплом алдындагы практика	6	180				**X**
	Жалпы 2-блок боюнча	**15**	**450**	**2**		**7**	**6**
	Жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация	2	60		X		
	Жыйынтыктоочу мамлекеттик экзамен	4	120				X
	Жалпы 3-блок боюнча	**6**	**180**		**2**		**4**
Негизги билим берүү программасынын жалпы эмгек сыйымдуулугу		**120**	**3600**	**30**	**30**	**30**	**30**
	Сынактардын саны			**8-10**	**8-10**	**8-10**	**8-10**
	Курстук иштердин (**)						

(*) дене тарбия жалпы сыйымдуулугуна кирбейт (жумасына 2 жолу)
(**) курстук иш жалпы сыйымдуулугуна кирбейт (окуу графигине ылайык)

Ушул Кыргыз Республикасынын кесиптик орто билим берүүнүн **050721 – “Дене тарбия”** адистиги боюнча мамлекеттик билим берүү стандарты базалык орто кесиптик окуу жайы катары Т.Эрматов атындагы Бишкек музыкалык-педагогикалык колледжинин окуу-усулдук кеңешмеси тарабынан иштелип чыкты жана жактырылды